

<p>Szerkesztői iroda: A KIADÓHIVATALBAN, hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.</p> <p>Kiadó hivatal: WOKÁL JÁNOS KÖNYVKERESKEDÉSE hová a hirdetések s előfizetések bérmentesen küldendők.</p> <p>Kéziratok nem adatnak vissza.</p>	<h1>KÖZÉRDEK.</h1> <h2>Vegyes tartalmu heti lap.</h2>	<p>Megjelen minden vasárnapon egy nagy íven.</p> <p>ELŐFIZETESI FELTÉTELEK Helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve:</p> <table> <tr><td>Egész évre</td><td>4 frt.</td></tr> <tr><td>Fél</td><td>2</td></tr> <tr><td>Negyed</td><td>1</td></tr> </table> <p>HIRDETMÉNYEK DIJA: 8 hasábos petit sorórt, vagy ennek helyéért 5 kr. Bélyegdíj külön 30 kr. Nyilttér sora 15 kr.</p>	Egész évre	4 frt.	Fél	2	Negyed	1
Egész évre	4 frt.							
Fél	2							
Negyed	1							

Az olvasó közönséghez.

A „Közérdek“ harmadik évfolyamára nyitunk előfizetést. A lefolyt év alatt oly lapot kívántunk nyújtani, mely híven tükrözze vissza megyénk és városaink közigazgatási életét, őszinte buzgalommal támogassa közigazgatási és tanügyi érdekeit, felelevenítse a múlt emlékeit, hogy amit történelmünk méltó megmenteni a feledés homályától, legyen megőrizve a jövő számára. Készséggel adunk helyet az egyleti élet ismertetésének, ez által is buzdítani óhajtvá a társadalmi közélet lendülésére. Az eseményeknek hű naplója, az eszméknek, óhajásoknak kifejezője volt lapunk. — Ez marad jövőre is. Munkatársaink közé kitűnő erőket nyertünk meg, kiknek szellemi ereje jeles szolgálásokat tesz a közügyeknek, s ez által fokozni fogja lapunk érdekességét is. Fővárosi és vidéki levelezőink, tárczánk s különböző rovataink a hasznost a mulattatóval fogják nyújtani.

Törekvéseink teljesülése azonban a t. olvasó közönség pártolásától függ. A bizalom, mely eddig is nyilvánult remélünk engedni, hogy felhívásunkat jövőre nagyobb eredmény fogja követni.

Nagy-Enyeden, 1883. december hó 27-én.

Dr. Magyarai Károly,
Szilágyi Farkas, Török Bertalan,
felelős szerkesztők.

A „Közérdek“

előfizetési ára, helyben vagy vidékre:

Egy évre	4 frt
Fél évre	2 frt
Negyedévre	1 frt.

A lap eszinos kiállításáról és pontos szétküldéséről gondoskodva van.

Wokál János,
kiadó.

TÁRCZA.

Hogy fordult vissza a Balog Jóska szive.

— Székely historia. —

Nem volt jobb módu gazda Ikafalván Balog Dénes uramnál, különösen a mióta fia nekszusán a Vég Ábrahám szép birtoka is az ő kezére került. Mert aztán olyan jószág épen nem volt a faluban, nem is számítva a künnvalót, mint az öreg jólektű, de egy kissé tán tulságosan takarékos Vég uramé. Ott van a falu felső részében, még az istálló is cseréppel van fedve, a ház pedig beillenék akár a városba. A tetején nem zsindeleszeggel kivert fakereszt, hanem cifra bádóg vitorla van, az ablakokon nem egyszerű fatábla, mint a szomszédoknál, hanem szép zöldre festett salukáter, melyet a kertbe paráéből ültetett borsz ölö lombjai átnyalnak; a szép fehérre meszelt kőkapulábakon fényes mázos gömbök, melyeket az első városi fazakas készítet; az udvaron két szép operfa: szóval olyan az, mint egy paradicsom.

Már az öreg Vég uram betegsége alatt sok bajt adott a falu vénasszonyainak, hogy vajjon ki fog az öreg halála után betelepíteni a paradicsomi szép életbe.

S csakugyan ennek eldöntése nem is kis feladat volt, mert az öreg urnak közeli rokonai épen nem léteztek, a távoliak pedig nem igen illettek be a fényes palotába. De végre is a kérdést nemsokára megoldotta a Vég uram bekövetkezett halála, melyet az egész falu kíváncsian várt, — nem azért, hogy tán az öreg ur végét

Nagy-Enyed, január hó.

A megyei közigazgatási bizottság erdőségi albizottsága f. hó 8-án megválasztotta a kerületi erdősöket s ezáltal befejezte — hosszadalmas huzavona, tervezgetés és határozgatás után — az erdő rendezési ügyek első fejezetét; szakembereket állítván az 1879. XXXI. t. cz. végrehajtására. Egy régi hivatal, újból fölvetett hatáskörrel ujult föl ez által: ujonnan javított és bővített kiadásban. Mert a vármegyéknek régebben is volt erdőségi ügyekben szakértőjük, kevés fizetéssel, szűk hatáskörrel és egy elég jó törvénynyel, melynek megvolt az az előnye, hogy egyszerűbb volt s nem intéztette a dolgokat oly hatóságokkal, melyek egy testület extractuma extractumának választása utján nyertek állomásukat. Még jól emlékezünk arra az emlékezetes gyűlésre, mely késő estig tartó vita után „takarékosági“ tekintetből töröltetni javasolta a megyei erdőszi állomást, a helyett, hogy kellően reorganizálta volna. Igaz, hogy ezen takarékosági intenció egy miniszteri leiratban is volt felemlgetve, s ennek folytán az állam meg is „sparolt“ vagy 400 frtot; míg most nyolcz annyit fizetnek — nem az állam, mely igen jól érti a parancsolást s a teher áthárítás művészetét, hanem a megyei erdőirtokos testületek. De azért az állam is tart nevezetes kiadással járó erdőfelügyelőségi apparatust és ez oly különösen van rendezve, hogy három nagy vármegye lévén gondjai alá bizva; ott is véderdőköt lát, ahol az erre vonatkozó föltételek hiányoznak s viszont: nem ismeri azon helyeket, a hol véderdők fenntartása szükséges. De hát hogyan is tudhasson, láthasson mindent a helyszínen egyetlen egy ember, három vármegyében? hogyan teljesíthesse az ellenőrzést, ha fizikailag lehetetlen egyszerre utazni is, irodai dolgokat is intézni? Ezek a kérdések fölvetettek ugyan a törvényhatóságok és a közigazgatási bizottság gyűléseiben, s más alkalommal is már nem egyszer, de a felelet nem mi reánk taztozik ezuttal. Elég, ha közigazdaságunk egy nevezetes részét képező művelési ágának újból való felkar-

lását jelezzük és kifejezzük azon reményt, hogy a közigazgatási bizottság, valamint annak extractuma: az erdőségi albizottság és ez utóbbi választottjai: a kerületi erdősök, azon lelkeséssel, nagy türelmet kívánó kitarással és buzgalommal felelnek meg nehéz feladatuknak, amilyennel kell nemcsak helyzetünk nehézségeivel és a természet viharai- val, hanem a legroszabbal: az emberek tudatlanságával, nyereszkeskedő önzésével és roszakaratával is megküzdenni.

Bizonyára évek hosszú sora fog eltelni addig míg a letarolt dombokon új erdők zöldülnek, míg a most csupaszig hegyoldalokon lerohanó vizárt bokrok sűrűje, puha pázsit, lágy moha fogja feltartoztatni, vagy legalább vad rohamában csöndesíteni; de ha ez új intézmény meg fog felelni nehéz feladatának, az 1879. XXXI. t. cz. a magyar törvényhozás egyik legkiválóbb alkotása leend nemcsak az elméletben, hanem a gyakorlati életben is.

A községi szervezkedés kérdéséhez.

A „Közérdek“ folyó évi 1. száma vezérezikében kilátásba helyezi az új évről kezdőleg a kisközségek szervezésének megkezdését.

Oh, vajba eljönne valahára a kisközségek szervezésének sora, mert a jelen helyzet csaknem elviselhetlenné vált ugy némely községek, mint némely községi tisztviselőre nézve.

A kis- és nagyközségek szervezésével 12 év leforgása alatt csak annyit gondoltak, hogy megválasztatták hivatali személyzetét, de a községi szabályrendeletet, mely kimérje kinek-kinek teendőjét s teendőjével járó felelősségét, még ez ideig meg nem alkották, ezért nincs meg a községi tisztviselők közt tudata annak, hogy kinek-kinek mi a teendője, nincs meg teendője teljesítésére irányozott lelkesedés, hanem nagyobb részével csak a muszáj teteti meg immel-ammal teendőjét.

Ennek következtében a községi közigazgatás legnagyobb része csaknem egyedül a községi- vagy körjegyző vállára nehezül. Kivánni sem lehet ezen 10—12 tisztviselő teendőjét egyedül viselő egyéntől, hogy a község felvirágoztatására valamit kezdeményezzen, hiszen jól tudja, hogy kezdeményezése folytán a munka oroszlán része újból az ő vállára háramlik, mit ugyan még megtenne,

óhajtották volna, hanem hogy szabaduljanak a szorongató bizonytalanságból.

Villanyütésként járt át a falut a hír, — nem hogy Vég uram meghalt, hanem hogy a jómódba, a bírónál letett végrendelet szerint, Balog Jóska cseppent belé.

No'iszen, tudom hogy lesz ágálás!

Ezután már lóhátról sem lehet beszélni vele.

Hát még Balogné asszonyom! ezután lesz még igazán büszke felkaptatott fiára!

Isten mentsen, de még baj lehet belőle, ugy elboldondítja az az asszony különben is kevély fiát.

Nó, de sokat mond a világ — azt szokták mondani, de biz' ez alkalommal igaz volt a felenél több is.

Jóska ugy el kezdte hinni magát, hogy a kevélység még a szerelmet is előlte szívében a szegény Julis iránt, ki már csak jósága által volt méltó oly gazdag legényhez. Kezdet hallgatni ebben is az anyja szavára, ki ugy találta, hogy olyan fényes házba, a milyenbe az ő fia fog házasodni, csak a szomszédfalusi Dénes uramék tunikás leánya lesz beillő ifiasszony. már azért is, mivel ez anyai ágról nemes is. A Simon Márton szöttes szoknyás Julisa pedig köszönje meg, ha az ifiasszony majd befogadja szolgálójának. — El is vitte fiát be a városba, hogy egy kissé kiurassítsa. Vett ott neki selyem kalapot, lakkos száru eszimat, szép nyakravalót és vett keményítőt is. hogy ezután ő is ugy fogja mosni fiának az ingeit, mint a hogy Dénesné asszony Enyeden tanuló fiának; a lábija mellől pedig ki fog kerekítettetni a szabóval, hogy látszolják a szép keményített ing és az újmódi nyakkendő. Így aztán egészen ki lesz képezve arra, hogy nemes családból tunikás leányt vehessen el. Már izengtetett is át Balogné asszony Dénesné asszonyhoz,

hogy fiának szándékai volnának a házhoz, ha a Dénes familiának sem volna kifogása ellene: mai világban sok a leány s kevés az olyan szerencse, milyen az ő Jóska fia! Jóska lelkét pedig egészen betöltötte az a gondolat, hogy ő már ki fog emelkedni a katona emberek sorából, az ő gyermekei már urfik és kisasszonyok lesznek. Legénybarátait kezdte igen kevésbe venni, ha találkozott valamelyikkel a régi barátságos „szervusz“ helyett hidegen vető oda az „isten áldjon meg“-et, vagy még szóra sem méltatá.

De végre is beletörődött a falu népe az új állapotba, senki sem gondolt többé Jóskaival, csak a szegény Julis nem tudott kibékülni szívével. Pedig közbenjárók sem hiányoztak, vigasztalta anyja, vigasztalta a jó szomszéd asszony, ki nem egyszer látta őt a kertben keservesen könyezni. „Ne busulj Julis — mondogató ő — ki tudja, nem Isten keze van-e a dologban, hiszen Jóska bizony mindig kevély volt egy kicsit s hátha „összekelesekkel“ is csak szerencsétlenség lett volna.“

De Julis jól tudta, hogy Jóska őt tisztán, igazán szerette s szereti tán most is, csak anyja beszélté fejébe azt a sok bolondságot. Ő sohasem vádolta Jóskaét és szorongató boszuság tőle el lelkét, ha mástól kissebbítettnei hallá. — Midőn azonban már az egész falu ki volt békülve a dolgokkal és az idő új örölt hozott a mendemonda malmára, egy váratlan világosság ismét felébrésztette — most még izgalmasabbban — a Balog uramék iránti érdeklődést. A falu öreg birája ugyanis nem hagyhatta elszállni készülő lelken száradni azt a csalást, melyet Balog uram rábeszélése után, az öreg, már néhai Vég végrendeletével elköveteteni engedett.

ha bár legalább kellő támogatásról és így az óhajtott sikerről lenne meggyőződve.

Nem hagyhatom említés nélkül a községi elöljáróság megválasztása alkalmával alkalmazásba vett azon körülményt, hogy a község elöljárói, adószedői és községi pénztárnokai terhebb állományokra, még ott, ahol van, sem igyekeznek arra képesített egyénüket választani. A bezirker korszakban egészen másképen volt; az akkori beamterek a magokra való tekintetből sem restelték utána járni, hogy a k. elöljárói állományra legalább a községek legjobb módú birtokosságát megnyerjék, mely körülmény által nem csak a községi elöljáróság tekintélye emeltetett, de a kiadott rendeletek is erélyesebben fogantattak. Most egészen megfordítva van. A községi nagyobb birtokosság — tisztelet a kivételnek — a községi elöljárónak nem engedelmessé, hanem vele rendelkezni szeret s a választásoknál olyan egyénüket szeret a községi elöljárói pozícióra emelni, körül meg van győződve, hogy alázatos kész szolgálja leendő minden körülmények között.

Jelenben a községekben — kevés kivétellel — a község elöljárói, pénztárnokai és adószedői állományok csaknem mind olyan egyének kezeiben vannak, kik ezen hivatali teendőikben sem elméleti, sem gyakorlati képzettséggel nem bírnak s nagyobb része még nevét sem képes leírni, s mindezek dacára szigorúan megkivántatik a községi elöljáróságtól, hogy teendőiket pontosan, a a törvények szabály- és más rendeletek paragrafusai szerint teljesítsék kötelességeiket, — a községi háztartást és vagyonkezelést rendes könyveléssel pontosan vezessék, az adók s min ementől más előírások pontosan teljesítsenek, de nem mogyorófa róváson, s az adókezelés és administratio a legnagyobb erély- és pontossággal hajtassék végre, — szóval hogy minden községi elöljárósági teendő akként láttassék el, mintha a községi elöljáróság minden személyzete szakmájában vizsgázott s teendője teljesítésében lelkesült hivatalnok lenne.

Kérdezzék ki egy, a köznépből választott községi tisztviselőt, község elöljárói tiszte felől, s fogadom, ha ezertéle teendőjéből 10-et fel tud sorolni, vagy próbáljanak megkérdezni egy hasonló adószedőt vagy pénztárnokot egy bevétel vagy kiadás elnaplózása, elkönyveise, vagy nyugtázása felől, még ha némileg irás tudó is, s fogadom még hozzá fogni sem mer, annál kevésbé tud valamely számadást elkészíteni.

A községi és körjegyzői állomás tisztább megértése végett bátor vagyok azon kérdést állítani fel, ha valjon megyénk tiszt karában csak magára a főjegyző; vagy egy szolgabírói irodában csak a szolgabírói irnok tudna írni és számolni, vezetethetnének-e ezen hivatalokkal járó teendők azon pontossággal, mint a melylyel vezetettek azon esetben, ha az összes hivatali személyzet irás és szakképzett?

Ma ott áll Alsó-Fehérmegye csaknem összes községi és körjegyzője, hogy ha a községi elöljáróság összes teendőjét legalább napjában elvégezni akarja, csekély fizetését egy fogadott irnokkal kell hogy megossza, hogy a közgazgatás fennakadást ne szenvedjen.

Nem szellettetem tovább nyomorúságunkat, csak felmenteni akartam egy néhány esetet s felhívni a figyelmet a községi szervezés alkalmával arra, hogy jövőre vagy qualificalt egyének választassanak a községi elöljárósági állományokra vagy a községi- és körjegyzők segítettessenek ki más módon, ha azon eszél elértni szándékoznak, hogy

Magához hivatá azért az öreg Simon Márton, a Julis apját és elmondá neki, hogy az ő felesége apja hugának az ura a Vég ur édes anyjával első unoka testvér volt s így az ő családjok közelebbi rokonságban áll Vég urhoz, mint Balog uram, kinek mostoha apja volt csak a Vég ur anyja második unokatestvérének szinte mostoha fia. Balog uram ezt a tiszteletes ur által kiállított családfából jól látta és hogy a jószág mégis fiára s ne a kentek Julisára maradjon, azért esikorta ki beleegyezésemet, hogy a nélam letett s általa ismert végrendeletbe „legközelebbi fiatal rokon”-ból „firokont” csinálhasson.

És én ezt elnéztem.

Most érzem, hogy milyen nagy vétet követtem el a kentek Juliskája ellen, de nem engedem, hogy lelkeim ily fekete foltal jusson az isten széke elé.

Csupán a táblásné volt jelen, ki beteg férje helyett rendeletet hozott a szolgabíró urtól és most az ajtó megett észrevétlenül meghúzódott. Nem értett ő semmit a bíró által elmondott geneológiákból, de azt ki tudta venni, hogy Simon Julist illetve a nagy vagyon és nem Balog Jóska és már hivatalánál fogva volt alkalma beharangozni az egész falut hogy Balog uramék csalással jutottak az szép örökséghez.

Volt aztán szép dolog, mikor ez a szép újság magának a pattogó Balognéasszonynak is fülébe jutott. Megsértett családi büszkeségével rontott a bíróhoz s ott nagyon is válogatott — de nem igen épületes — szavakban kezdte festeni a bírónét, mivel ez halálos beteg férjéhez

a községek újabb szervezése egyszersmind a községek felvirágoztatására vezessen.

De nem folytatom tovább, mert a ki a községi élettel csak némileg is ösmeretes, az ezen tőrhetlen állapotot igen jól tudja, de sajnos, hogy még az óhajtasokon, kívül nem jutottunk oda, hogy ezen valahára már mégis csak segíteni kellene.

Egy körjegyző.

Az iparfejlesztés kérdéséhez.

Sokan a legbefolyásosabb s leghatalmasabb hazánkfiak közül azt állítják, hogy mivel mezőgazdasági állam vagyunk, mivel az adót legnagyobb részben a mezőgazdaság szolgáltatja, első sorban a mezőgazdaságot kell emelni. Ezek a t. hazafiak azonban elfeledtek két dolgot. Egyik az, hogy a külterjes gazdálkodás semminemű intézmény által sem fejleszhető oda, hogy a nemzeti tőke megtámadása veszélyének ki ne legyen téve; a másik pedig az, hogy a külterjes gazdálkodásból az iparfejlesztése nélkül belterjes gazdálkodásba átmenni lehetetlen. Miből ismét az a tanúság, hogy az ipar a mezőgazdasággal karöltve jár, s azért mindkettőt karöltve kell fejleszteni, sőt én még tovább megyek s határozottan azt állítom: hogy a mennyiben az ipar nálunk még a kezdet nehézségeivel vajudik, ennek fejlesztésére örök teljes mérvével kell törekednünk épen azért, mert csupán az ipar kellő kifejlődése által biztosíthatjuk a mezőgazdaság ama fejlődésességét, melyet, mint mezőgazdasági állam, jogosan remélhetünk, területi és égjai viszonyainknál fogva követhetünk.

Egyébiránt ezek régi igazságok, melyeket kár tovább feszegetni; előttünk vannak Európa nyugati államai és itt van szomszédunkban Ausztria, tartományaival. Nem kell messze menni hogy meglássuk, mint emeli az ipar a mezőgazdaságot.

De hát nincs nálunk elég jóakarát az ipar fejlesztése iránt? Ki merné ezt tagadni. Hiszen négy év óta e kérdéssel folyton foglalkoznak. Oly mozgalom támadt az ipar érdekében, hogy azt kellene hinni, miszerint igen sok történt, pedig bizony-bizony valljuk meg, hogy a tanácsadón, a követeléseken, a gyűlésszékeken tul eddig még nem sokat haladtunk.

Nem elég azonban csak azt konstatálni a mi történi, hanem, ha nem akarunk az elégedetlenek közé soroltni csak azért, mert igazat szólunk, mondjuk meg, mit kellene tenni iparunk fejlesztése, talán helyesebben megteremtése érdekében?

A tényezők, melyek az ipar fejlesztésének és megteremtésének elődázhatlan és kikerülhetlen feltételei, a következők:

Az iparosok tanítása és képzése.

A népnek a háziipar fejlesztése által munkára való szoktatása.

Olesó tőke.

Helyes vám- és kereskedelmi politika

A közlekedési eszközöknek gyors fejlesztése.

Gyors és lelkiismeretes igazságszolgáltatás.

Az állam erkölcsi támogatásának teljes mérvé, és az anyagi támogatásnak czélszerű és igazságos alkalmazása.

Fogyasztó közönség párosulva nemzeti önértzettel.

Kitartás, munkaszeretet és takarékoság.

Ugy vagyok meggyőződve, hogy az esetben, ha az

be nem bocsátotta. Azonban a dolgot lehetetlen volt elrejtteni a bíró előtt. A két éles nyelv csevegése hozzá is behatott már kívülről, de végre is a bíróné maga is belemelegedvén a szó-harezbba, megfledkezett férje betegségéről s ő maga rohant elől a férjéhez igazságot keresni. De a mint beléptek, őt férje betegségének megújuló tudata, Balogné asszonyt pedig a gyűlölt Simon Márton jelenléte némitá el. A esendet utóljára is a bíró törte meg, ki a künn folyt társalgásból nagy fülzugása dacára is, megértette Balogné asszony sérelmét.

„Bíz’ ugy van az édes Balogné asszonyom, vagy kegyelmek cseppennek ki a nagy örökségből, abból a földi paradicsomból, vagy az én lelke nem jut be a mennybe. Azt pedig nem kívánhatják, hogy mennybeli jussommal vásároljak földi vagyont a kentek számára.”

Nem folytathatta tovább, vagy ha tán folytatta is, nem értett abból semmit senki, mert ha a mennydörgés hangján szólott volna is tulkiáltotta volna Balogné asszony fölhasító hangjával, új erőt merítve a boszúból, midőn katon a nemzeti s egű familiájokan a bíró ily hallatlan becüsület sértést követett el.

„Még a mennyországról álmodzik a gonosz teremtes — kiáltja bosszusan — pedig hogy megígérte az uramnak, hogy hal . . . még a pokolba sem megy addig tudom, ha az ingem perköltségre adom is el, míg a hüvösön ne n hever egy darabig a rágalmazó.”

(Vége következik.)

itt elősorolt feltételeknek csak egyikét is elhanyagoljuk, felszeg munkát végeztünk és tapogatóztunk, a mint ez időnkben tényleg történik. És ugyanezért e feltételek mi módon leendő teljesítésének megbeszélését tűztem ki czélul.

Az iparosok tanítása és képzése. E kérdés utolsó fázisa ismeretes az ország olvasó közönsége előtt. A vidéken újabb létesített ipariskolák közül a legtöbb áldásosan működik és a mesterinas-iskolák tovább létesítése az ország mindazon városaiban, melyekben legalább 100 iparos tanuló van, ismeretes. Az alakítás és uttörés nehézségeit is jeleztük e helyen, habár e tekintetben még sok mondánivaló volna. Ismerjük azt a nemes áldozatkészséget is, melylyel gróf Zichy Jenő ez ügyet megindította. De mindez még nem elég. Ki kell, és pedig nem rendeleti, hanem törvényhozásilag mondani, hogy ki alkossa, ki tartsa fenn az ipariskolát? Mely városban kell alsóbb, melyben közép vagy felsőbb ipariskolának okvetlen felállítatni?

Mint az ipar fejlesztésének egyik feltételét megérinten, a háziipart, mely által a népben az ipari foglalkozás iránti hajlam fejlesztetik. Bejártam az ország nagy részét, Erdélyben a Székelyföldet. Ösmerem apróra mind azt, mit hazánkban a háziipar termel. Ösmerem vidékenként a nép hajlamát, tájékozva vagyok az iránt, hogy mi természeti adományokkal bírnak, megbízásomat, mint miniszteri biztos annak idején az ügy iránti elzszeretéből és nem remedium peccatorumként fogadtam el. — Mindezekről bizonyosságot tehet szakember. És épen ezért ez ügyben szólni, teljesen illetékesnek érzem magamat.

Azon idő óta, mióta működésemet megkezdtem, tehát 1874 óta a háziiparról felettebb sokat írtak. Minden gondolkodó ember szükségesnek tartotta és tartja ezt, tanácsolja fejlesztését és sokan már tevékeny részt is vesznek a munkában.

De van itt is egy kis baj, sőt nem távedek, ha soknak mondom a bajt. E sok baj egyike az, hogy a háziipar szó definicziójával nem vagyunk tisztába. Igen tekintélyes nemzetgazdák azt állítják, hogy csak a kosár, gyékény, sásfonás, a csipkeverés, a fafaragás, a gazdasági faeszközök tartoznak a háziiparhoz. A vászon, pokrócz és posztószövést szerintük többé nem lehet a háziipar közé számítani, sőt olyan is talákozott, ki azt mondta, hogy a keztüvárás sem tekinthető háziiparnak. Pedig hát, ha egy kissé mélyebben megvizsgáljuk a kiválóan iparos országok ipari viszonyait, iparfejlődési történetüket, azonnal meghatározhatjuk a vonalat a háziipar és ipar között.

(Vége következik)

LEVELEZÉS.

Tövis, 1884. jan. 8.

A tövisi mükedvelők által 1884. évi január hó 6-án Löwe Samuel vendéglőjének ujonnan átalakított nagytermében, a r. kath. iskola-alap javára szavalattal, előadás-sal, végül táncvizsgálommal egybekötött estély rendeztetett, mely alkalommal Tóth Kálmánnak „Nők az alkotmányban” czimű 3 felvonásos vizjátéka adatott elő. Szereplők voltak: (Bánfalvy) Kovács Lajos, (Krisztina) Borza Jenőné, (Ilka) Molnár Róza, (Cseley) Krengel Sándor, (Cseleyné) Boros Gizella, (Pitvarosiné) Baló Ida, (Beresey) Schmotzer Lajos, (báró Szlankaményi) Krengel Sándor, (Borboos) Körmöndy Kálmán, (Kántor) Baló Sándor, (Szeley) Székelyhidi Antal, (János huszár) Elekes Gyula, kik mind-anyanyan nem várt sikerrel működtek közre s méltán megérdemelték a közönség által tanusított elismerést.

Az eladott jegyek árából 79 frt 20 kr jött be, mely összeghez felülfizetéssel járultak: mélt. Bares Ferencz nagyprepost ur 1 frt 20 kr, Salamon Simon ur 40 kr, Fried Ignác ur 20 kr, Ferenczi Kálmán ur 80 kr, Szonkup József ur 40 kr, Zustyák Róbert ur 1 frt, Csató Ferencz plébános ur 60 kr, Ravay József ur 1 frt. Összesen 5 frt 60 kr. Ebből levonva a 36 frt 37 kr kiadást marad a fenn nevezett iskola-alap javára 42 frt 83 kr jövedelem.

Az előadás után tánc következett, mely a legkedélyesebb hangulatban majdnem reggelig tartott; az első négyest 34 pár táncolta. — Jelen voltak: Molnár Róza, Bíró Gizella, Boros Gizella, Molnár Irén, Drach Regina, Klein nővérek; Dsokebin Róza, Fried Regina, Bernát Regina, Fodor Irma, Berényi Teréz, Stern Regina (Orbó) Schmotzer Róza, Ujvári Jozéfa, Baló Ida stb. kisasszonyok és Slafkovits Jácintné, Salamon Hermanné, Katrovits Antalné, Borza Jenőné, Salamon Simonné és Román Gáborné stb. urnók.

Egy jelenvolt.

IRODALOM.

— Előfizetési felhívás a „Hazánk” czimű történelmi közlönyre. — Szerkeszti A b a f f i L a j o s. Magyarország ujjbkkori történelmének kedvelő és művelői régóta érzik oly szakközöny hiányát, mely ha-

zánk tö
külsőleg
időktől
betetőző
terjedő
hiányt k
ténétirás
hogy a
nalát, m
időig ny
Ig
hetőleg
íróit a t
tudomán
itéléséb
dig higg
enged a
sának. I
kiderítés
érvelés
nem sze
nem rag
Az
A ki az
és közm
nekrv
egyéb i
stb. birt
—49-iki
lót, jegy
honvéd
erejét, l
parancso
teikkel k
bir, a m
mai és j
és által
gositani
atlan k
kesztője
a nemze
Az
tául a
ezélját é
a fenteb
landók.
barátai
nevében.
A
nyekben
időnként
leklelével
Elő

A
díjai 18
nyújt eg
fól: mily
vari szem
mi volt a
E s
Classe) v
Az
tartozott
los utazás
csis szám
6 krajczá
kulimászn
A c
és fizetés
mester.
A c
tartozott,
1 frt 92
átalányja.
Az
rangban
házi szolg
butor-por
örzési his
rangot vis
A n
helyettes
VI., az a
másodórú
zott, a n
udvari da
örség főha
tehat ugy
életár seg
kik szinté

zánk történetének a szatmári békekötés által előidézett külsőleg esendős, benn nagy események magvát érlelő időktől a mult és jelen század alkotmányos küzdelmeit betetőző 1867. évi, vagyis alkotmányunk helyreállításáig terjedő korszak hiteles adatainak tárházát képezni. — E hiányt kívánja a „Hazánk“ kiadója pótolni, s a hazai történetírásnak vél szolgáló tenni, midőn arra vállalkozik, hogy a „Magyar Történelmi Társulat“ működésének fonalát, mely programszerűleg 1711-ig terjed, a legújabb időig nyújtja ki.

Igyekezni fog a „Hazánk“ szerkesztőse, hogy lehetőleg csak oly közleményeknek adjon helyet, melyek iróit a tárgy megválasztásában a történelmi kritika s a tudomány magasabb érdeke, a tények és események megítélésében önmérséklet és igazságérzet, az előadásban pedig higgadt komolyság vezérli. — Mindazáltal tág tért enged a szerzők nézeteli s véleményei szabad nyilatkozásának. Pártállást kerülve s a tények valóságos lefolyásának kiderítését tűzve ki egyik feladatául, a legellentétebb érveléseknek is hajlandó tért nyitni, ha ez érveléseket nem személyes hajlam vezeti, vagy ellenszenv tulságokra nem ragadja.

Az adatok gyűjtésére nagy súlyt fektet a „Hazánk.“ A ki az utóbbi másfél század hadi, politikai, művészeti és közművelődési életére, illetőleg abban szereplő egyénekre vonatkozó vagy tőlük származó naplók, levelek vagy egyéb iratok s életrajzi adatok, pasquillok, kiáltványok stb. birtokában van: — a ki a folyó század, s főleg 1848—49-iki alkotmányos küzdelmeinket illető kéziratot, naplót, jegyzőkönyvet vagy annak töredékét, a nemzetőrség, honvéd zászlóaljok, huszárezredek és tüzérség alakulását, erejét, létszámát és harezait, a hadtestek működését, napi parancsokat s hadi jelentéseket, csaták leírását, hős tetteikkel kitűnők tényeit magában foglaló eredeti iratokat bír, a miknek a történetíró hasznát veheti, a melyek a mai és jövő nemzedéket amaz időkről, nagy embereiről és általuk előidézett események valódi indokairól felvilágosítani képesek: — ne engedje elpusztulni vagy méltatlan kezre jutni, hanem küldje be e folyóirat szerkesztőjéhez közlés végett s adja át a történetíródalomnak a nemzet okulására.

Az itt körvonalozott tér művelését tűzte ki feladatául a „Hazánk“. Irói és gyámolítói azok lesznek, kik ezéjárt és elveit helyeselve a magyar történetírás ügyét a fentebb jelzett irányban és határok közt szolgálni hajlandók. Ezekhez vannak intőve e sorok, egy komoly ügy barátai ügybarátaihoz — a történelem és hazaszeretet nevében.

A „Hazánk“ 1884. elejétől kezdve ötves havi füzetekben jelenik meg (július és augusztus hó kivételével), időnként arckép vagy egyéb történeti becsű rajz mellékletével.

Előfizetési ára egész évre 6 frt. félévre 3 frt.

CSARNOK.

A cs. kir. udvarnál alkalmazott egyének napi díjai 1812-ben. Érdekes kor- és közigazgatási adalékot nyújt egy, birtokomban levő füzetke, mely arról világosít föl: mily rangfokozatot viselt a napoleoni világban az udvari személyzet Bécsben, s a rangfokozat szerint kinek mi volt a fizetése.

E szerint az alkalmazottak 12 osztályba (Diäten-Classe) voltak osztva.

Az udvari cs. kir. első főudvarmester az I. osztályba tartozott s napi díja 6 forint volt pengőpénzben; hivatalos utazásában kapott ingyenes postalovakat s a postakocsis számára borrhávalól 12 pengőkracjárt; kocsijavitásra 6 krajczárt mértföldenként és „Schmiergeld“-ül, vagyis kulimászra minden második postaállomáson 6¹/₂ krt.

A cs. kir. főudvari kamarás ugyanazon rangfokozat és fizetés alá esett, valamint az udvarnagys és főlovász-mester.

A cs. kir. udvari fogalmazó csak a VII. osztályba tartozott, de még mindig nagy ur volt, mert napi díja 1 frt 92 kr pengőpénzben; s háromlovas postakocsin uti átalányja, mint fentebb.

Az udvari kürtös és az udvari sebész ugyanegy rangban állottak, t. i. a VIII-ban, míg az udvari butori házi szolga (Hof-Meublement-Hausknecht, magyarul talán butor-poroló) s az udvari kápolna inasa az udvari ellenőrzési hivatal accessistájánál csak egy fokkal alacsonyabb rangot viseltek, t. i. a XII-diket.

A magyar testőrség kapitánya a III., a kapitány-helyettes a IV., a főhadnagy az V., az első hadnagy a VI., az alhadnagy a VII., az első őrmester a VIII., a másodőrmester a IX., a testőr a XI. rangfokozatba tartozott, a magyar közttestőrrel ugyanegy rangban volt az udvari darabontok számvivője és seborvosa, s az udvari őrség főhadnagya, kiknek napi díja 48 pengő krajczár vala, tehát ugyanegy rangban s fizetésben valának az udvari éléstár segédével s az udvari szakácsesal és szakácsnéval, kik szintén főhadnagyi rangot viseltek.

Főhadnagyi rangban és fizetésben részestültek még: az udvari pincze-szolga, az udvari czukrasz és a czukorsütemények mázolója, az udvari mosóné két segédmosónéja; az udvari pék, az udvari esirkekoppasztó, az udvari lovasvadász, az udvari építészeti hivatal gyakornoka, irnoka és a szobrok inspektora, az istállók és hintók szemlése s a lóabraszoló szolga szintén a XI. vagyis főhadnagyi rangban voltak.

Ő felségének a király-császárnénak udvari magán-szobalányai nem viseltek rangot, s csak 16 pengőkracjárt napi díjat kaptak. (Hazánk.)

VEGYES HIREK.

— **Főispán** ő méltósága a főrendiház tárgyalásaira Budapestre utazott.

— **A m. erdőségi albizottság** f. hó 8-án Dezső Zsigmondot a nagyenyedi, Dekáni Ernőt a gyulafehérvári kerületbe erdősökre választotta.

— **Zachariás Anna k. a. és Rapaius Romeo** m. kir. adófelügyelői helyettes ur esküvője folyó hó 6-án igen díszesen történt meg. Az esketést mélt. Barcs Ferenc nagyprepost ur végezte a r. kath. egyházban, hova nagy vendégsereg kísérte a mátkapárt. — Esküvő után dr. Donogány Jakabné ő nsgánál gazdagon terített asztal várta a meghívottakat, a kik közt öv. Lengyel Károlyné mint násznagyasszony, Gyórfly Pető orsz. képviselő mint násznagy vettek részt. Jelen voltak továbbá Csató János alispán, b. Splényi Henrik, Rapaius Radó m. kir. közlekedési min. osztálytanácsos, Rapaius Rikhard m. kir. hajózási felügyelő, Sikorsky Tilda és Köblös Jolán kisaszszonyok, mint nyoszoló-leányok. — Török Bertalan m. főjegyző, Póka Kálmán főmérnök, dr. Magyar Károly főorvos, Pogány János, dr. Nagy Albert és a család számos tagja. Az ifju párt b. Splényi Henrik, dr. Donogány Csató alispán köszöntötte fel. A társaság igen kedélyes mulatás után 11 órakor távozott.

— **A helybeli önk. tűzoltó-egylet** évi rendes közgyűlését folyó január hó 20-án fogja megtartani, miről az egylet működő, alapító és pártoló tagjait ezennel értesíti az egylet parancsnoksága.

* **Hymen.** Solymosi Sipos Elek kitűnő színvívőnk testvére, Sipos Bertha folyó hó 12-én lépett házasságra Polgári Lajos nagyenyed városi adószedő tiszttel Kis-Solymoson. A vőlegény násznagya Kovács Gyula polgármester volt.

— **A kegyelet adója.** Nagy-Enyed város közönsége nem mulasztá el jelen évében is gyászos pusztulásának 35-dik évfordulóján, délelőtt az Istenházában, este pedig az áldozatul esettek sírjánál leróni a kegyelet adóját. Január 8-án este 6 órakor felgyulltak a vesztatűzként lángoló emlékeztetnek halvány külső jelei a vár melletti sírkerten, s e jelre tűzvonalak tűnének fel az átellenben levő főiskola ablakosorain. Csakhamar hullámzó néptömeg borította el a sírkert előtti tért. Most az „enyedi dalkör“ és a tűzoltók zenekara jelent meg, elfoglalván helyeket a dalkör, benn a sírkertben, a zenekar a sírkert ajtajával szemben. A szomorú ünnepélyt a tűzoltók zenekara nyitotta meg, erre az enyedi dalkör megható gyászdala zengett fel; azután pedig Ujváry István IV. éves theologus emelt szót, beszédét egy megragadó képpel vezette be, melyben elmondja, hogy véres napokról szörnyű álmodott. — Kezdetben nyomasztó néma esend veszi körül, de csakhamar kitör a rémitő vihar, mely elsodor minden élő lényt. „Lelkem sebzett ölyvként vergődött a borzasztó látvány sulya alatt . . . oh mint vártam az ébredést . . . és oh mily szörnyű volt az ébredés!“ Az ébredés nem szabadítja meg, mert a való folytatása a borzasztó álomnak. „Tudjátok-e mit láttam?“ „Én csak lelki szemeimmel láttam . . . közlétek sokan átélték a borzalmas történetet! és én, ki csak történelmi feljegyzések alapján tudom magam elé varázsolni, én beszéljek-e nektek róla?“ Röviden elmondva a gyászos nap történetét, végül a haza szebb jövőjét festé, midőn teljesen valósulva láthatjuk a „legnagyobb magyar“ jóslatát. — E szavakra mintegy visszhangul hangzott alá a főiskola középső sorának szemben levő ablakából a „theol. dalkar“ éneke: „Talpra magyar!“ Ezt követte az „enyedi dalkör“ lélekemelő hazafias „Fohásza.“ Végül a tűzoltók zenekarának „Hymnusza“ után a nagy számú közönség meghatóttan oszlott szét.

— **A N.-Enyeden építendő honvédlaktanya** kiépítésére vonatkozó ajánlatok felett a laktanya építendő bizottság f. hó 12-én délelőtt 11 órakor tartott gyűlésében határozott. Miután szóbeli ajánlat nem tétetett, a benyújtott két írásbeli ajánlat bontatott fel. Horváth Gyula, Oriold és Endstrasser társvallalkozók 98 000 forint átalányösszegért, Szalai Ferenc nagyszebeni építész pedig 95.000 forint átalányért ajánlkozott az építésre. Az építendő bizottság ezen két solid vállalkozó közül, kiket Maetz Frigyesel történt kísérlet

meghíusulása után különösen fölhívott az ajánlat tételre, Szalai Ferenc kedvezőbb ajánlatát fogadta el. Az épület — mint tudva van — a magyar-utca végén lesz építve és jövő 1885. év augusztus hava végén teljesen készen kell lennie. Örvendünk a kedvező végmegoldáson.

— **Kérelem az emberbarátokhoz.** Iskoláink telve vannak szegény tanulókkal, kiknek az élelem is szükön jut ki, ruházatot azonban csak akkor nyernek, ha megszánják őket a résztvevő szívű emberbarátok. Egy rövid látogatás bármelyik tantézetben elég arra, hogy fájdalom fogjon el a nyomoruságos látványra, melyet némely szegény gyermek nyújt. E látvány kétségtelen legelszomorítóbb most a zord téli időben. — A vörös-kereszt-egylet a mult évben is igen számos szegény tanuló leányt és ifjat ruházott fel az áldozatkész jótévkö adományai folytán. De a folyó évben ismét számosan fordultak már segélyért, mint hogy teljesíthessük, esedezve kérjük a szegények nevében mindazokat, kik nélkülözhető ruhadarabokkal rendelkeznek, hogy adományaikat mihamarabb öv. dr. Donogány Jakabné ő nagyságához küldeni sziveskedjenek. Pénzbeli segélyt is örömmel fogadjunk. — Nagy-Enyed, 1883. decz. 27. A nagyenyedi vörös-kereszt egylet elnöksége.

— **(Beküldetett.)** A városi képviselők határozata folytán Walker F. cég által a városház előtti kerekés kut helyébe egy szivattyus kut állítottatott. Már ez is szép kiadásba került; de sokkal nagyobb baj az, hogy a szivattyu szerkezete oly gyarló, hogy mind untalan igazítani és javítani kell, a mi csaknem feléri a beszerzési költséget. A város több ily kutat kívánt felállítani, s most — a cég rosz gyártmánya miatt — kénytelen felhagyni az eszmével, legalább addig, amig megfelelőbb és biztonságosabb gyárosra akad, ki drága pénzre jót is tud adni.

— **A keresztények és zsidók közötti házasság kérdése** képezi a nap legfontosabb eseményét. A f. hó 10-én tartott főrendiházi gyűlés is már rendkívüli érdekes volt. A szavazásban 257-en vettek részt, oly szám, mely eddig a főrendiházban sohasem konstátáltatott. A padosorokban egyetlen üres szék sem maradt. A szolgák a padosorok mögé horrtak be székeket, de mind kevés volt egy része a főrendeknek kénytelen volt végig állni az ülést. Számos új arcz volt látható, többnyire erdélyiek; sürűen csillámlanak fel a katonai uniformisok is. Vannak, kik évtizedek óta nem látták egymást, és ott a ház termében ölelkeznek össze. A fiatal mágnások keresztül-kasul járkálnak a termen és számlálják az ellenzéki szavazatokat. Már a kezdet mutatta, hogy az ülés folyama alatt az izgalmas, zajos jelenetek nem fognak hiányozni. Azon kevesek közé, kik nyugodtságukat mindvégig megőrizték tartozott T i s z a Kálmán; nehány unjonan jött báróval és erdélyivel szívélyesen kezelt szorított, de a vitába nem szölt bele. — Az elnök Szögyöny-Marich László először is az igazoló bizottság jelentését mutatja be, mely szerint a meghívásért folyamodott főrendek gr. Wolckenstein Osvald kivételével igazoltattak. Ezután Cziráky János gr. mutat be a főrendiházhoz érkezett 745 petíciót és bizalmi feliratot; az előbbieket a főrendiházat, hogy maradjon meg jövőben is multkori álláspontra mellett, az utóbbiak pedig a multkori szavazásért bizalmat fejeznek ki. Ezen felterjesztések az ország minden részéből érkeztek be és némelyik alatt 7—8000 aláírás van. Alig végezte el gr. Cziráky jelentését midőn egymásután felkelnek gr. Károly Gyula, gr. Zichy Henrik, br. Vécsey József, br. Jósika Kálmán, gr. Zichy Nándor, gr. Apponyi Gy. és a hozzájuk érkezett hasonló tartalmú felterjesztéseket, számszámra 477-et, leteszik a ház asztalára. Mindezen feliratok tudomásul vétettek. — Ekkor jelentik a képviselőház jegyzőjét Rakovszky Istvánt, ki magával hozta a képviselőház üzenetét, melylyel a keresztények és zsidó közti házasságró szóló törvényjavaslatot visszaküldi. Az ellenzék szerte volna az ügyet mielőbb tárgyalni, azonban a házszabályok úgy szólnak, hogy a bizottsági tárgyalást csak sürgősségi indítvány következtében lehet mellőzni, de a sürgősségi indítvány elfogadására ²/₃ többség kell. — Ennyi többsége pedig nincs az ellenzéknek. — Dacára ennek az ellenzék elérte azt a mit akart. Gr. Zichy Nándor egyszerűen a közvetlen tárgyalás iránti indítványt megtette mit támogatott gr. Cziráky János. Hiába bizonygatta b. Vay Miklós, gr. Keglevich István, br. Majthényi László és Gyürky Ábrahám, hogy sürgősségi indítvány nélkül nem lehet közvetlen tárgyalás, az ellenzék nem hagyta magát erősből kivenni és követelte a szavazást, mit az elnök el is rendelt. Az egész házban lázas nyugtalanság volt, a fiatalabb része ide oda szaladgált. Ily körülmények közt nem lehetett szavazatokat összeszámlálni, míg végre gr. Zichy Nándor beadta a névszerinti szavazás iránti kérvényt. „Igen“-nel vagyis a bizottsághoz való utasításra

szavazott 122, „nem”-mel pedig 135, így tehát a közvetlen tárgyalás 13 szótöbbséggel elfogadott. A szavazás befejeztével elnök a javaslat tárgyalását szombatra tűzte ki.

Rendőri hírek. (Lopás.) Diód község már rég híres a gyujtogatásokról és tolvajlásokról. A tövisi csendőr őrs ennél fogva igen jó fogást tett Petrozsán Juon személyében, ki Stán Petru szolgálójával együtt, nevezett csüreből mintegy 4 veka búzát ellopott. A hű szolga persze váltig állította, hogy ő erősen elaludt, nem tud semmit a dologról, de mivel idegen ember az ő erős, mérges kutya között csakugy könnyen be nem hatolhatott, az ipsis pedig feltűnően költek, szabadkozásuk daczára bekísértettek a kir. járásbíróhoz. Egyébiránt Diódon szép tolvaj szövetkezet állhat fele, melytől egy fél a publikum, hogy bár tudja a tettet, még sem adja ki. (Rablás.) Galaczi Zsebetján Petru egy kevés ingyen kukoricát óhajtván szerezni, ezen jó szándékát Irimie Pável kassából kívánta kielégíteni. Egy kapával lefeszítette az egyik oldal deszkát és csöndesen meg is töltötte volna zsákját, ha a gazda észre nem veszi a dolgot. — Mig a gazda kassa felé tartott, látogatóban levő rokona Irimie Tonika az utcára tartott és meg is csöpte volna Zsebetjánt, ha ez elő nem rántja pisztolyát s a szerencsétlen úgy arczba nem lövi, hogy a kemény fojtás arczán és szemén súlyos sebeket okozott. A tettes elfutott, de ott maradt a kapja. Erről ráismertek a derék ifjura, s mig a csendőr őrsvezető ápolás alá vette a sérültet, a többi készen várta a reggel hazatérő delinquent, ki tettet nyomban be is vallotta töredelmesen, hozzáátve azt is, hogy ebben a dologban még Szanfra Petruz is ludas volt. Ennél fogva mindketten dutyiba kísértettek, mit annál is inkább megérdemeltek, mivel még két társukkal Tomus Juont is szép mennyiségű szalonnától és sertés hústól könnyítették meg. Zsors Juontól pedig két szép tyukot loptak el s fel is lakomázták. (Veszedeles.) Oláhdályai Heprjániszájje egy kevés pálinkára betért a keresmába. Mulatni akart egy kicsit amugy esendesen, de alig tette be lábát, Groza Áron és Hileága Andrej, kik már egy fél liter pálinkát vágta be, neki estek és amugy legényesen úgy elverték, hogy még 8 nap mulva is ágyban fekvő beteg volt. (Betöréses rablás.) Folyó hó 5-én, tehát az oláhok karácsony ünnepét megelőző este, 11 óra után két oláhtordosi cántáló vitéz a Guez Lázár és Timár György személyében ugyanodavaló községi adószedő Ursz Maxim házának utcafeleli két ablakát az ablakkeresztekkel együtt betörvén, a háza hatoltak, hol az adószedőt megverve, a két zárral ellátott községi ládát feltörték s az abban volt adófőkönyvet összeszaggatták s a befizetési napi jegyzéket pedig magukkal elvitték. Továbbá az adószedő tulajdonát képező írószalt felverték s fiókjában levő s az adószedő tulajdonát képező pénzt — két ökör árát — eltolvajolták, sőt az adószedőnét, ki a pénznek meghagyását kérte, megöléssel fenyegették. Kincstári pénz nem volt az adószedőnél, mivel azt a múlt év végével beszállította volt. — Ugyanezen jó madarak a fennirt este, a Kelemen György nagykeskűt ablakait is beverték, azért, mert mint szomszéd és községi előjárósági személy az adószedő segítségére ment. A tetről a m.-ujvári kir. járásbíróhoz értesítve lett.

KÖZGAZDASÁG.

Méh-telepek felállítása, azok berendezése.

Ajánlva nagybirtokosaink figyelmébe.

Az okszerű méhészet hasznos voltát, nemzetgazdasági fontosságát tények igazolják. Nem szükséges, hogy annak bizonyítására hosszú czikkeket írjunk, bizonyítékokat szerezzünk. Vannak hazánkban egyesek, már sokan, kik kicsiben űzve a méhészetet, igen szép mellékjövedelmet huznak abból. Főként a kiscsárdának, a falusi iparosoknak, különösen pedig a lelkészeknek s a rosul díjazott tanítóknak áldása, valóságos kincses bányája a méhészet.

Nemcsak a kicsinyek azonban, hanem a nagybirtokosok, a jómódúak is, berendezvén okszerűen egy-egy nagyobb méhészt telepet, igenis szívesen tévő évi jövedelmet fognak abból huzni.

A méhészetet két szempontból vehetjük bírálat alá. Egyik szempont az, a midőn a méhészetet csupa kedvtelésből, kedves időtöltés gyanánt gyakoroljuk. — Ez irány sem megvetendő, nem kicsinyelhető; sőt még nemzetgazdasági tekintetben is fontos; mert a méhészettel foglalkozót elvonja egyéb káros, sok haszontalan költséggel járó időtöltésből. Minden okként megmentett garas valóságos nyereség, megmaradt haszon. A mellett a méhészettel foglalkozó egyént is jobb kedvévé, megelégedetté tevé, azt egyéb foglalkozásaiban is munkássá teszi. A másik irányban azonban fontosabb, az t. i. ha a méhészetet az abból nyerhető haszonért űzzük. Leginkább ugyan kicsiben űzik az. De e kisebb méhészetek éppen a fontosak. A sok kis méhészet minden esetre sokkal nagyobb százalékkal fogja a benne fekvő tőkét kamatoztatni. Együtttesen pedig oly messze tulszárnyalja a jelenleg létező na-

gyobb méhészeteket, hogy azok a kisebb mérvű méhészetek összességé mellett szinte elenyésznek.

Mindamellett is nagyobb mértékben űzött méhészetek is nagy hasznot adhatnak, ha azokat kellőleg berendezzük, bizonyítják ezt egyes, már ez idő szerint létező példák. Minthogy pedig nagy birtokosaink figyelmét is szeretnők a méhészkedésre irányozni, azért iparkodunk annak hasznos voltát egyes példákkal igazolni, azután pedig az ilyen nagyobb méhészetek berendezési tervét közölni.

Felmentünk azért néhány nagyobb méhészetet, hogy azok bizonyoságot tegyenek állításaink valósága, alaposága felől. — Mindenekelőtt megemlíti báró Ambrózy Bélát Temesmegyében, ki önmaga nyilvánítja, hogy a 60—70-es években szenvedett gazdasági veszteségeit eskis a méhészetéből bevett jövedelmével tudta ellensúlyozni. Továbbá megboldogult Paulik Gábor tótmegyeri volt plebános egy alkalommal azt a nyilatkozatot tette, hogy méhészeti műutazásait, és kedvteléseit, a mikhez ugy látszik a fürdői időnt is számította, méheiből vett jövedelméből fedezte; a mi pedig egy pár ezer frtra feltehető. Révy Alajos gazdasítz Acsádon Sopronmegyében 1500—2000 frt évi jövedelmet huz a méhészetéből. Riegel Antal Borszéken, állítólag 3000 frtot. Tóth Sándor molnármester Ságváron 6—700 frtot, Kukul János földbirtokos szintén 6—700 frtot stb.

Vannak többen is. Vannak a kik most rendeznek be nagyobserű méhészeti helyeket. Azonban a méhészet még nincs oly mérvben felkarolva, a mint azt egy oly dúsan kamatozó iparág megérdemelné.

Általánosan ugy ítélik az meg, mint a hogy az ő elhanyagolt állapotában jelentkezik. De a dolog mélyére kevesen tekintenek be s különösen nagy birtokosaink egyáltalán nem fektetnek rá súlyt. Pedig ha egy helyen sikerül az, mért ne sikerülne máshol is.

Találtunk ellenvevésre, midőn ily méhészt-telep berendezését ajánlottuk, többfelé. Igy p. o. egy államférfi és jeles gazda azt nyilvánítja, hogy a méhészetet ő ugyan ismeri, és birtokain vol is mindég több helyen méhészet, melyre hol a kerülő, hol a kertész felügyelt; de bizony abból nem hogy ő látott volna valami nagyobb jövedelmet; még a kerülő vagy kertész sem gazdagodott meg.

Vizsgolt egy fúr azt mondá, hogy a méhészetre nem lehet súlyt fektetni, csak a szerencsétől függ annak jövedelme, holott megnevezhetnék oly fúrát is, a ki kevés birtok mellett, majdnem egyedül a méhészetéből nyert 10—12 ezer frtnyi jövedelemből él.

Az országos méhészeti egyesületnek azonban sikerült a méhészet iránt való nagyobb érdeklődést felkeltetni. Vannak már nagybirtokosaink között is olyanok, a kik, egy tervezet látánának s abból a méhészet jövedelmező voltára következtethetnének, hajlandók lenének ilyen nagyobserű méhésztelepeket berendezni. — Ezt tudva, tapasztalva, megpróbálkozunk egy ily tervezet készítésével.

Előre boesátjuk, hogy bármely üzlet vagy iparág csak ugy fog jövedelmezni, ha abba a szükséges befektetést megtesszük. Illetőleg minden iparágat a szerint bírálhatunk csak meg alaposan, ha a befektetett tőkét vesszük számítási alapul; s azt kutatjuk, hogy a befektetett tőke megadja-e kellő és szakavatott kezelés mellett, a megfelelő kamatokat. Egyedül az örökségül jutott, vagy ajándékba kapott birtok az, melynek jövedelmezését nem szoktuk a kamatból szerint számítani. Az ugy is jól van. — Mert, hogy jövedelmez, a tény, azt élvezzük; de hogy az a benne fekvő tőkének hány százalékos kamattal hozza meg, ez már nem jön számításba.

Általában az ingatlan birtokok ez idő szerint 4—6% jövedelmet adnak. Ritka eset az, és csak kisebb birtokoknál fordul elő, hol az évi jövedelem 10—12%-nak feleljen meg.

Ha már most egy méhészetet akarunk berendezni, mindenek előtt azzal kell tisztába jönnünk, hogy mekkora tőkét lehet, vagy akarunk ezen iparágban kamatoztatni, és mekkorát kell abba befektetnünk, hogy az az igényeinknek megfelelő kamatokat megadja. Természetesen e tekintetben is saját viszonyaink és a vidéknek méhészeti tekintetben való kedvező vagy kedvezőtlen volta is irányadó.

Egy korlátoltabb anyagi körülmények között élő egyén, kis gazda, vagy tanító megkezdheti a méhészkedést, minden tőke nélkül is. p. o. egy ajándékba kapott méhtörzsszel. Ő a saját munkáját, fáradságát nem számítja, mert az kitelik magából. Igy azután minden bevétel tiszta jövedelem marad; s az e szerint sokszor 2—3 száz százalékot is kitehet.

Azonban egy nagybirtokos önmaga, ha csak kedvtelésből nem, a mi ismét számításunkon kívül esik, — nem fog a méhekkal mag bibelődni, hanem ahhoz egy szakavatott méhészt fogad; a mint azt egyesek már meg is tették. Ez esetben mindjárt számításba veendő, hogy ez egyénnek évi megélhetésére legalább 8—9 száz frt évi jövedelem s hozzá egy bojtárt számítva 100 frttal, tehát 1000 frt szükséges. Nem kezdheti tehát egy nagy birtokos a méhészkedést 50—60 kassal, mert ha az mindegyik 10 frt jövedelmet adna is, az még sem lenne elég a méhészt fizetésére sem. Egyébként 50—60 hold birtokhoz nem szoktunk ispánt fogadni. Ötven holdas birtokot bérbé-

adunk, mert béresre csak nem bízhatjuk. Kérdem azért, vajjon a méhészetet, ha abból egy pár ezer forint jövedelmet akarunk huzni, rábízhatjuk-e egy kerülőre, vagy egy, új titulat, kertészre? Mert tényleg a mi kertészeink sem mind szakavatott kertészek ám, hanem csak kertészbojtárból, a dekorum kedvéért kertészekké felavangiroztatott kapások. De éppen azért, mert ily szakavatlan kertészekre vannak bízva kereteink, az u. n. kerüi őrszen kívül, nem is látunk kereteinkből semmi hasznot. A házhoz való gyümölcsöt is drága pénzen, a pesti csemege kereskedésekben kell megvennünk. Ha tehát gazdaságainkat már szakértő gazdasítztekre bízuk; tudván azt, hogy különben jövedelemre nem számíthatunk. Méhészetünket is, ha azt akarjuk, hogy befektetett tőkénk biztos jövedelmet hozzon, csak szakavatott méhészekre bízhatjuk. — Számításunkat azért a szerint kell kezdenünk, hogy egy ily szakavatott méhészt megélhetésére megkívánható jövedelem kikerüljön, s a mellett az a befektetett tőke kamatait is megadja.

(Vége köv.)

* A „The Gresham” életbiztosító társaság 1883. évi december 6-án tartotta rendes évi közgyűlését Londonban. A közgyűlésen az 1883. június 30-án véget ért 35-ik üzletéről felolvasott jelentés szerint az utolsó üzletév eredménye igen kedvező volt, amennyiben benyújtott 7948 biztosítási ajánlat 65.725.176 összeggel, melyek közül 6424 ajánlat 53.457.475 frank összeggel elfogadott, s a megfelelő számú kötvények kiállítottak. A díjbevételek, levonva a viszontbiztosításért kiadott összegeket, 13227.514.70 frankra rugott, miben az első biztosító év díjbevételei is befigyeltetnek 2.074.523.65 frankkal. A kamatszám 3.374.853 frankot mutatott s a társaság évi jövedelmét, hozzáadva a díjbevételeket is 16.602.367.70 frankra emelte. A társaság az utolsó üzletév alatt életbiztosítási bázisra 5.634.238 frankot fizetett. A kiházasítási és vegyes biztosítási szerződésekkel eredt követelések, melyek esedékeseké váltak, 3.035.710.85 frankra rugtak. Bázisok visszavételére 980.178.20 frkot fordított a társaság. A biztosítási alaptőke, mely a szerződések pontos teljesítését biztosítja, 4.007.817.40 frankkal nagyobbodott. Az aktívák az üzletév végén 83.780.016.90 frankra rugtak. A mérleg összeállításával a társaság a vételi áron felvett értékpapírok értékétöbblete nem vétetett figyelembe, mivel ezek az értékek nem realizáltak s így azonnali nyereség forrásul tekinthetők nem voltak. Ennek az értékötletnek azonban nagy jelentősége van, mert konszolidálja a társaság által nyújtott garanciákat. A társaság tőkebefektetései következők: 2.202.063.45 frk brit állampapírokban, 420.129.25 az indiai és gyarmatkormány értékpapírjaiban, 15.322.464 frank idegen államok értékpapírjaiban, 1.187.035 frank vasúti és más kölcsönkötvényekben, 14.427.099.10 frank házakban, ezek közt szerepelnek a társaság budapesti és bécsi házai, — 11.998.202.60 jelzálogokban és 13.393.909.60 frank más értékpapírokban.

FELELŐS SZERKESZTŐSÉG:

Dr. MAGYARI KÁROLY.

TÖRÖK BERTALAN.

SZILÁGYI FARKAS.

KIADÓ-TULAJDONOS: WOKAL JÁNOS.

Hölgyek figyelmébe!

Hímzésekhez monogrammok a legegánsabb párizsi zsinóros ruhaminták, a legújabb divatos ELŐNYOMDA (Druckerei). N.-Enyeden a Benda-féle házban, az új városház átellenében, az adófelügyelőség alatt.

Tisztelettel:

Fehér Róza.

Zenetanár.

Alólirott, kit a bécsi zene-akadémia a zenetanári vizsgán háromszoros jutalommal tüntetett ki, különösen ajánlom a t. uri hölgyeknek a

C Z I M B A L M O T,

mely egész Európában a legdivatosabb hangszeré vált, s azt egy pár hó alatt alaposan meg lehet tanulni.

A tanulni óhajtók jelentkezhetnek szálláson Nagy-Enyeden, a Benda-féle házban, átellenben az új városházzal az adófelügyelőség alatt.

Tisztelettel:

Fehér Poldi,

zenetanár.

Nyomatott Wokal János gyorsajtóján Nagy-Enyeden

3.
A KI
a lap sz
K
WOKAL J
hová a
bört
Kézirat

A test

A
tet olvas
res testg
ugyanis
rondszer
lánál kiv
erőműve
után ha
daczára
tatott, m
sal bíró
közül vá
csinálni.
Sve
hogy 70
teléssel
arczuk,
korukat.
tén sok
kiván. if
És
tornász-e
szás, az
tek oly a
nének. K
az ilyesn
nagy lelk
fenntartv
gokat, m
hónapok
— men
melyek e
mészetese
napokra
tanár ura
rasztó sze
nyáron né
rosok, sz
vegőjét t
fel. Minth
élete; mi
használat
tartani, g
furesa tes

Hogy for

A mi
hazamenet
haza érkezt
hogy ennek
mindjárt ö
rosba. Bal
ben a dolgo
felől s így
tekintélynek
dott, de mér
Isten, midő
öreg tisztele
tőle, hogy m
Őszinte és t
is nyugtatta
vélt napját
magát a sz
szabadnak é
Balog uram
baját teljesen